

ce stiskajoč strah se je prijel obeh prisluškovalcev v urini omari.

Gost je pozdravil Cvetano z globokim, staromodnim poklonom in ona mu je ponudila, kakor sta mogla Tomo in Branko jasno videti, svojo malo desnico v pozdrav.

»Kako gre moji mali Cvetanki?« je vprašal don Fernando in je sedel v naslanjač. Tudi Cvetana je sedla:

»Dobro mi je, kakor vedno, don Fernando, in to se imam samo vam zahvaliti,« je odgovorila vljudno. »Nič mi ne manjka — samo nekaj — — —,« pri tem je sklonila za trenutek svojo svetlolaso glavičco, kakor da bi ji bile zadnje besede ušle proti volji.

»Samo nekaj?« je ponovil don Fernando vprašujoče. »Če ti tisto lahko preskrbim, Cvetana, naj bo tvoje!«

Toda deklica je žalostno zmajala z glavo: »Ne, moj dragi don Fernando, kar si tako zelo želim, tega mi ne morete dati!«

»Kaj pa je tisto?« je vprašal mož v črnem plašču.

»Moja svoboda!« Cvetana je izrekla ti dve besedi z veliko odločnostjo.

Don Fernando je bobnal s svojimi bledimi, koščenimi prsti po nizki mizici. »Ti veš, Cvetana, da to ni v moji moči,« je rekel in njegov glas je zvenel še bolj krhko kakor običajno. »Vse ti lahko dam, kar mi nudi mesto, zlato, dragulje in zaklade, ki si jih niti predstavljati ne moreš. Toda poslati te nazaj v svet, ki leži onstran Estere, tega ne morem. Saj ne smeš pozabiti, Cvetana, da živiš v kraljestvu sence in teme. Tudi jaz sam sem taka senca!«

Dečka v tesnem skrivališču sta se zgrozila, ko sta slišala moža, ki je v resnici sedel v naslonjaču, tako govoriti. Senco je imenoval samega sebe — torej je duh, ne pa človek iz mesa in krvi. In oba sta bila s Cvetano vred izročena na milost in nemilost tem senčnim bitjem potopljenega mesta Estere! Ali res ne bodo videli več sonca...?

(Dalje prihodnjič.)

Ljuba Prennerjeva

»Pazica«

»Pazica« je bila mala psička podganarica, črna kot oglje od skrajnih vrhov šiljastih ušes preko šiljastega smrčka in gobčka ter drobnega telesca, kj so ga nosile tanke in gibčne nožice, do istotako šiljastega repka. Da pa je bila ta dimnikarska črnina še bolj poudarjena, so sijale iz drobne glavičce žive, črne oči, ki so kar žarele bojevitosti in neugnane radovednosti. Taka je pritekla k Prešernovim domov in radovedno povohala vsak kot po hiši, pa tudi vsakega njenega prebivalca, mamo, odraslo sestro in malo Minko, ki se tega črnega presenečenja ni prav nič ustrašila, saj ji je iz lastnih temnih oči gledala ista bojevitost in radovednost do življenja.

Brat Ivo, ki je bil pripeljal »Pazico« iz mesta, kjer je bil zaposlen v neki pisarni, je sicer dejal, da bo ostala »Pazica« doma le za nekaj dni, kolikor jih je imel sam prostih za poletni oddih, a mala Minka je že koj prvi dan sklenila, da »Pazice« ne da nikomur več in da bo odslej njena, kar je bilo tudi psički po volji.

Saj je na kmetih mnogo lepše kakor v mestu, kjer jo je njen gospodar Ivo vodil s seboj le na večer in še takrat na vrvici. Po ves dan pa ni smela nikamor in tistega večnega poležavanja po blazinici se tudi malo razvajena psička kmalu naveliča.

Tu pa je bil raj! Zlata svoboda je vsa prevzela njeno življenje in udejstvovanja željno pasje srce in mala Minka je bila tovarišica, kakršne »Pazica«, ki doslej še ni poznala otrok, še ni imela. Rada je tekala po cesti k drugim otrokom, rada se potepala po travnikih in gaju za trgom, le kadar je šla v šolo, je morala ostati »Pazica« doma.

Pa še takrat ji ni bilo dolgčas. Prešernova mama je nosila še ona dolga in široka

krila naših babic in »Pazica« je kaj kmalu izsledila, da ji po mali strmini, po kateri je vodila steza od hiše do ceste, ni treba tehati navzdol, ampak da je prijetneje vsesti se mami na vlečko, ki se ji je napravila na koncu krila na tej poti, in se udobno zapeljati na njej od hiše na cesto. Pa še prav imenitna se ji je ta vožnja zdelala, ker so se odrasli tem prizorom na vso moč smejali, le mala Minka je nabirala usta in brado v užaljen krap, ker se sama ni smela udeležiti te vesele vožnje na mamini vlečki drugače kakor peš kot spremljevalka.

V našem malem podeželskem trgu se je v »Pazici« razvil tudi čut za osebno lastnino, ki ji ga velemesto ni moglo dati. Tam je bilo itak vse prepovedano in dovoljenega le prav malo. Tu pa je bilo marsikaj dovoljeno, prepovedanega pa le malo. »Pazici« je bilo kmalu jasno, da je vrt za hišo »naš«; dovoljeno je bilo izprehajati se po stezicah, noreti po onem delu, ki je bil poraščen s travo, in prav nalahno je smela skočiti tudi preko gredic, kadar je bila mama dobre volje. Hiša je bila tudi vsa »naša«, ne le sama soba, kakor v mestu. »Naše« je bilo vse, kar je bilo pri hiši in kar so domači jemali v roke.

Do vsega pa, kar je bilo »naše«, niso imeli tuji ljudje nobene pravice in »Pazica« je kmalu občutila, ne da bi jo bil kdo v to navajal, da mora prav ona vse, kar je »naše«, pazljivo čuvati, da se ne bi kdo, ki ni »naš«, pregrešil zoper »našo« lastnino in »naše« pravice.

Na druge ljudi in na poštarja, ki ga jo je mama naučila spoštovati kot dobrodošlega človeka, je le kdaj pa kdaj zalajala, za financarji, žandarji in vojaki pa je grozeče zarenčala in čudno se ji je zdelo, da jo je mama potem ozmerjala »črnuzelj hudobni!« in ji dala povohati šibo, ki je bila zanjo in za malo Minko zataknjena za ogledalom.

Nekega dne je prišel spet financar mimo hiše, pa ne le mimo, še par korakov po stezi je stopil navzgor in gledal preko ograje na vrt. Menda je mislil, da mora pogledati tjakaj, če nimajo morda Prešernovi tam zasajenega tobaka, ki ga je bilo v tedanjih časih težko dobiti, ker je divjala velika vojna in je vsega primanjkovalo. Pazica je čepela na hišnem pragu in čakala, da pride Minka iz šole, ko je ugledala financarja in opazovala njegovo sumljivo početje. Zalajati nalašč ni hotela, za renčanje bi bila tepena, torej se je tiho, tiho priplazila na naglih nožicah financarju za hrbet in z zobmi, ki so bili ostri in tanki

kakor šivanke, šavsnila nekaj nad hlačnim robom v debelo nogo, potem pa odbrzela kakor blisk nazaj v hišo in se skrila pri mami v podpečku.

Nekaj časa se je še tresla od razburjenja, a ker se ni ničesar zgodilo, česar bi se bilo treba bati, je čez nekaj časa prilezla iz podpečka in šla oprezovat na hišni prag. Financarja ni bilo več nikjer, a kmalu je prišla Minka iz šole in koj po kosilu sta se igrali novo igro, ki jo je bila Minka Pazico naučila.

Pazičina najljubša jed so bila jetrca, kuhana v goveji juhi. Za ta posledek in je mami prilizovala že vse dopoldne in vsa trepetala od nečakanosti, ko je mama odcejala juho. Mala Minka je kmalu opazila in zase izkoristila to Pazičino ljubezen do jetrc. Vzela jih je pred Pazičnim nosom iz mamine roke, stopila na hišni prag in velela Pazici »dirkaj!« Psička spočetka ni hotela ubogati, ker ni vedela, kaj namerava Minka med tem, ko bi ona dirkala okrog hiše, napraviti z njeno slaščico. Ali jo misli sama pojesti?

Kaj še! Minka ni bila niti nevoščljiva, niti hudoben otrok, le svojo zabavo je hotela imeti.

In tako je Pazica vsak opoldan dirkala okrog hiše, enkrat, dvakrat, trikrat, z ušesi položenimi trdo ob glavico in tako naglo, da je pesek frlel za njo na vse strani. Potem pa je počasi in modro grizla ter z veliko slastjo pospravljala svoja pošteno zaslužena jetrca.

Tako je bilo tudi to pot in prihodnje dni, ko je nekega dne prišel k hiši čuden možic, ki si ga Pazica le zaradi prevelike mamine bližine ni upala vsčinititi v bedro. Nosil je tudi neke vrste uniformo in vojaški podobno čepico na glavi ter izročil mami moder podolgovat papir, katerega se je mama vidno ustrašila.

Bilo je vabilo na bližnje mestno sodišče, in mama, ki ji paragrafi in neprijetni posli z oblastmi niso bili prav nič po godu, je naglo pisala sinu Ivu, naj vendar poižve, za kaj gre in naj prevzame ta opravke na svoje rame.

Ivo se je na dan razprave pripeljal domov in povedal, za kaj gre. Mama je bila obtožena, ker ni dovolj pažnje polagala na Pazičino početje in jo je vgriznjeni financar ovadil sodišču, ki je sedaj grozilo s kaznijo. Vrhu tega pa bo tudi še financar zahteval nekaj plačila za bolečine in strgano hlačnico.

»Črnuzelj hudobni!« je bila sedaj še najmilejša psovka. »Grdoba ugrizljiva!« je sledila »črni pokori!« in mimo teh so se še

najrazličnejši naslovi, ki so bili še vse bolj žaljivi, sesuli nad Pazičino ponižno in potuhnjeno glavo, ki nikakor ni mogla razumeti, čemu sedaj toliko graje in groženj, ko je vendar le branila sveto »naše« imetje.

Brat Ivo pa jo je zgrabil in odnesel na sodišče.

Nova okolica se je Pazici kaj čudna zdelala. Pazljivo je gledala okrog sebe in zaničljivo premerila tistega financarja, ki je stal pred dolgo mizo, za katero je sedel hud bradat gospod.

Aha! Sedaj se bo nekaj zgodilo! Bradati gospod je končal svoj strogi govor in Ivo je postavil Pazico na mizo, bradatemu gospodu tik pred nos in dejal:

»Glejte, gospod sodnik, kako naj bi tako majhen in dobrovoljen psiček mogel napraviti toliko škode in bolečin, kakor jih gospod finančni stražnik zatrjuje?!«

Pazica je čutila na sebi pogled bradatega gospoda. Dobro je slutila, da gre sedaj za njeno kožo in da se je treba pokazati prijazno in pridno. Nekaj časa je prav nedolžno gledala predse, potem pa je pričela radovedno ovohavati tintnik in debele knjige, ki so ležale pred bradatim gospodom, in ko jo je pogladil po glavici, mu je vljudno pomahala z repkom.

Gospod finančni stražnik je sicer ogorčeno ugovarjal in zatrjeval, da je »grdoba hinavska« še prav posebno zahrbtna in da bi jo bilo treba kar ustreliti, ker je tudi nevarna, a vse to govorenje je Pazici le še prej koristilo nego škodovalo, ker je zbudilo v sodniku domnevo, da je financar pač mrk sitnež, ki je morda s kakšno brco celo izzval prijazno psičko, da mu je vrnila milo za drago.

Zato sta bili mama in Pazica oproščeni vsake krivde in kazni.

Minka, ki je mislila, da bodo Pazico v mestu zaprli, kakor zapirajo druge falote, je bila odslej še ponosnejša na svojo četrtonogo tovarišico in ni ga bilo potu, ki bi ga ne bili napravili skupno.

Nekoč, proti koncu poletja, je prišel za nekaj dni na počitnice še Minkin bratranec Vinko, zelo razborit in podjeten štirinajstletnik. Otroci so se skupaj kopali v bistri Savi in ker jim je med polegavanjem po pesku postajalo dolgčas, si je nekdo izmislil, da bi bil pečen krompir pač okusna malica.

Bratranec Vinko ni imel mnogo smisla za razločevanje svoje in tuje lastnine. Precej se je spomnil, da je videl onkraj Save krompirjeve njive, ki bi jim ne bila priza-

dejana prevelika škoda, če bi si iz njih izkopal nekaj krompirjev.

Otrokom je naročil, naj zbero suhljad in zanetijo ogenj, sam pa jo je ucvrl preko Save, Pazica pa za njim.

Na tla je bil položil ruto in spravljal vanjo debele krompirjeve gomolje, ki jih je izkopal z golimi rokami. Pazica pa je stala poleg njega in mu pazljivo gledala na prste, ki so kopali in polagali en sadež za drugim na pripravljeno ruto. Hm! Prav gotovo ni to opravilo brez smisla, je mislila Pazica, in ker jo je razen letanja po zlati svobodi in čuvanja »naše lastnine« najbolj zanimalo to, kar je bilo na svetu namenjeno za napolnitev želodca, je pravilno domnevala, da bodo Vinko in ostali otroci te gomolje pojedli, pri čemer bo sama gotovo tudi dobila svoj delež.

Nikakor pa ni mogla misliti, da bi bilo Vinkovo početje prepovedano ali celo kaznivo in kaj ogorčeno je lajala na kmeta, ki se je prišel s sosednjega travnika zadirat na Vinka, ki je naglo pobral ruto, jo zavezal v culo in jo ubral proti Savi.

Vinko je preplaval Savo, držeč culo z ukradenim krompirjem z levico iz vode, tik poleg nje pa je plavala Pazica, drobila z nožicami po vodi, žive oči pa neprestano in v vneti skrbi upirala na culo s krompirjem, kakor da so v njej najmanj zakladi devetih dežele. Tudi poleg ognja, v katerem so otroci potem pekli krompir, je sedela ves čas in nepremično strmela v žerjavico, pod katero so bili pokopani črni gomolji.

Seveda ji je Minka dala od svojega krompirja nekaj manj kot polovico in Pazica je jedla z velikim tekotom, dasiravno je bila nekoliko razočarana, ker ni ta, tako težko pridobljena jed niti z daleka dosejala po okusnosti in dobroti kuhanih jetrc.

Vinko je spet odšel in Pazica je ostala pri Prešernovih. Dnevi so ji minevali v brezskrbnosti in kratkočasju.

Nekega dne sta šli mama in Minka v sedno vas, Pazica pa je tekala okrog njiju. Kar naenkrat, približno na polovici pota, pa se je psička hipoma obrnila in tekla proti domačemu trgu nazaj, kolikor naglo je le mogla.

Mama se je začudila in ker se ji ni posebno mudilo, sta se s hčerko vrnili še onidve, da bi vsaj videli, čemu jo bila Pazica, ki je bila sicer zelo ubogljiva in ki se je rada zadržavala na izprehodih, stekla proti domu.

Ko sta prišli do domače hiše, ni bilo psičke nikjer. Mama jo je opazila šele, ko jo je že nekaj časa klicala in iskala po kuhinji in v veži ter stopila še v sobo,

kako je kopala po velikem jerbasu, ki je stal v kotu za pečjo, napolnjen s starim perilom in raztrganimi nogavicami, ki jih je bilo treba zakrpati.

»Ali mi greš takoj iz jerbasa, ti grdoba črna!« je zaklicala mama. »Takoj mi pusti jerbas pri miru! Postljala ti bom v kuhinji v podpečku... alo!«

kor je bila sicer pametna, tega pa ni razumela, ko sta ji mama in Minka pripovedovali, da so morali biti psički potopljeni, ker niso bili lepi in ker sploh ne gre, da bi ostali vsi psi, kolikor se jih rodi, pri življenju, ker bi bil sicer ves svet ena sama pasja poplava.

Mama je res postlala Pazico v kuhinji v podpečku, kjer je spala tudi sicer, a to pot ji je naložila še nekaj prav mehkih in toplih cunj in ko se je Minka drugo jutro zbudila in oblekla, jo je mama peljala v kuhinjo in ji pokazala presenečenje.

Pazica je ležala v podpečku, okrog nje pa se je gnetlo četvero črnih, neblogljenih psičkov, ki so bili skoraj tako veliki kakor njih pasja mama.

Sedaj ni Pazica utegnila spremljati Minke do šole, le nekaj korakov je tekla poleg nje, potem pa se je naglo vrnila v hišo. Saj je morala skrbno čuvati novi prirastek.

In ker ni bil po njenem mnenju ta prirastek le njen, ampak »naš«, je vsakokrat, kadar je kdo domačih vstopil v kuhinjo, skočila iz podpečka in vsakogar z znamenji, ki jih je bila pač zmožna, peljala pred štedilnikov podpeček.

Poglej vendar! so govorile njene bleščече se črne očke, ali ni lep ta moj zarod, kaj?

Oh, kako ponosna je bila, če si jo pohvalil! Kakor lev je hodila po kuhinji z dvignjeno glavo in »štmano v vis« zakrivljenim repkom!

Kako je iskala te svoje mladičke potem, ko jih naenkrat ni bilo več nikjer in ka-

Pač pa ji je Minka obljubljala, da bo smela prihodnjič, če bodo kaj lepši, prav gotovo obdržati zase enega ali celo dva, a Pazica ni čakala izpolnitve te obljube.

Nekoč, ko je šla Minka iz hiše, se je zapodila za njo tudi Pazica in da je ne bi kdo klical v hišo nazaj, je zbežala kar pred njo preko ceste, kjer jo je zadela usoda vseh preveč vnetih nagležev. Težak tovorni avto, ki je nenadoma privozil z veliko brzino okrog vogala, jo je sunil v hipoma zmedeno glavico in pred očmi prestrašene Minke so ugašale črne lučke njene male, nagajive psičke in polagoma osteklele.

Kaj bi tisto, da ji je mama na domačem vrtu, po katerem je tako rada skakala, izkopala čedno jamico in jo prav lahno vanj položila, in kaj tisto, da je imela Pazica na tem svojem grobu polno pomladanskih cvetlic! Kaj bi vse to?!

Nikogar ni bilo, ki bi tekal poleg Minke do šolskega plotu, nikogar, ki bi že čakal na hišnem pragu na »dirkanje«, ko je prihajala iz šole domov, in še mami je bilo hudo, ker ni bilo več tankega laježa, ki je oznanjal, da je morda to, kar je »naše«, ogroženo po komur koli.